

Ігрова діяльність допомагає дитині захопитися навчанням, що буде корисним протягом усього життя

ЗДО №400 м.Харків
Консультація для батьків,
грудень 2022

МРІЄТЕ ПРО ДИТЯЧІ УСПІХИ - БАГАТО ГРАЙТЕСЯ

З раннього дитинства система освіти прагне зробити дітей найкращими й найвидатнішими. Однак багато батьків і вихователі не бачать у цьому жодної проблеми.

Ми хочемо, щоб наші діти були успішними спочатку в дитячому садку, потім у школі, а потім - у дорослому житті. Але спроби знайти правильний шлях до успіху вводять нас в оману. Багато хто думає, що в дитячому садку дитина повинна навчитися читати, писати й засвоїти елементарні арифметичні дії. Батьки хочуть, щоб під час занять вихователі використовували роздаткові матеріали та задавали домашні завдання. Але для дітей це не має великого значення.

Головним заняттям для дітей є гра. Вони хочуть використовувати свої почуття для того, щоб досліджувати навколишній світ. Вони намагаються з'ясувати, як влаштовані речі, як їх можна використовувати. Для них весь світ - лабораторія, а для досліджень їм навіть не потрібна допомога дорослих. Батьки це добре знають: вони часто чують від своїх дітей фрази «не заважай» або «я сам».

"Давай пограємо!" - як нам знайоме це прохання дитини. І яку величезну радість вона відчуває, коли ми погоджуємося. Ми можемо побути хворим або продавцем, учнем або клишоногим ведмедиком. Зазвичай, граючи з малюком, ми слідуємо за його бажанням: він сам пояснює нам, що треба робити. А ми, якщо вже вирішили доставити задоволення, слухняно виконуємо всі вимоги.

Гра - це особливий вид діяльності, основними характеристиками якої є спонтанність, творчість, задоволення від процесу. Гра для дітей - спосіб розвивати фізичні, інтелектуальні, емоційні, соціальні та моральні навички. На жаль, у наші дні знання про такий безцінний вплив гри на розвиток дитини призвело до того, що педагоги і, знову ж таки, ігрова індустрія почали активно насаджувати ідею "розвитку через гру" або "розвивальні іграшки". Але розвиває дитину не сама іграшка (хоч яка вона інтерактивна чи креативна!), а уява дитини в процесі гри. І навчання через гру відбувається само по собі, а не завдяки тому, що дитині ззовні організують гру з метою навчання. Бо ще одна важлива умова справжньої ігрової діяльності - добровільна в ній участь.

Утягуючись у гру, дитина хоч і задається якоюсь конкретною метою (наприклад, побудувати замок або погратися в продавця), але ця мета сприймається як невід'ємна частина гри, а не єдина причина приєднатися до процесу гри (дітей більше захоплює процес будівництва і входження в роль продавця, ніж бажання створити кінцевий продукт - замок і розпродати всі овочі в магазині, щоб отримати прибуток). Навіть в іграх, які передбачають виграв, учасників мотивують саме процес отримання очок і спроби виграти, а не самі очки або статус переможця.

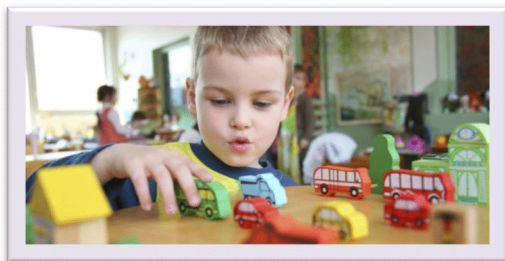
Розвиток під час гри відбувається завдяки тому, що дитина не обмежена умовностями "реального світу" і може використовувати будь-який предмет, а потім і певну роль, виходячи

за рамки звичного й тривіального на це погляду. Усім батькам однорічних малят добре відомо, що їм однаково цікаво гратися і зі звичайною пластиковою пляшкою або пачкою серветок, і з супер-інтерактивно-музичним розвивальним столиком. Такі моменти цікавості, залучення, творчості в самому моменті дуже важливі для розвитку мозку дитини, адже саме тоді в ньому формуються нейронні зв'язки, які надалі використовуються для вирішення різних завдань, а також стануть запорукою творчого підходу до діяльності і життя загалом.

Деякі мами почуваються горе-матерями, спостерігаючи, як їхня маля із захватом грається гілочками й листочками на прогулянці, але саме такий процес і є справжньою і необхідною дитині грою! Коли вона сама може організувати для себе гру навіть з підручних матеріалів де завгодно, коли їй не потрібні для цього інструкції ззовні або предмети, які б стимулювали й задавали гру (наприклад дитячі продукти, гроші й каса для гри магазин), коли вона не має потреби в організації або встановленні правил учителями чи аніматорами. Як сказав відомий нейропсихолог Джон Медіна: "Найкращий спосіб розвивати креативність у дитини - це дати їй просту картонну коробку й олівці".

Коли дитина переходить від предметної до сюжетно-рольової гри, розвивальний ефект зростає в рази. Такі ігри є найкращим способом набути соціальні навички. Причина, знову ж таки, у добровільності участі кожного з учасників: вони завжди можуть вийти з гри - і роблять це, якщо їм не подобається гратися. Також такого роду ігри завжди передбачають правила, яких мають дотримуватися всі гравці, інакше гра закінчиться. І тоді кожен з учасників намагається поводитися відповідно до цих правил (інакше буде виключений), а не піддаватися негайним імпульсам і емоціям. Саме в сюжетно-рольовій грі діти тренують гнучкість, опановують навички самоконтролю, самостійно вчаться задовольняти свої бажання, враховуючи водночас бажання інших. Мабуть, у будь-якому суспільстві це найважливіший урок, який можна засвоїти.

Часом процес створення правил гри може забрати в дітей навіть більше часу, ніж сама гра, і саме цей договір має більшу цінність для розвитку, ніж подальші ігрові дії. Так діти вчаться домовлятися, приміряти на себе ролі ведучого і веденого, проявляти ініціативу й погоджуватися з більшістю, відчувати на собі наслідки недотримання правил ("тоді я не буду з тобою гратися") і виступати в ролі суддів. Тому, якщо ви помітили, що вашу дитину виключили з якоїсь колективної гри, не треба втручатися в дитячий процес і вмовляти або змушувати дітей прийняти ваше чачо назад. Краще допоможіть своєму синові або доньці засвоїти цей неприємний досвід: озвучте почуття дитини, утіште, проаналізуйте спільно ситуацію (чому так сталося і як можна було зробити інакше), запропонуйте інші варіанти, якими дитина зможе скористатися наступного разу. Ну й, звісно, в жодному разі, не навішуйте негативних ярликів на інших дітей ("вони погані", "не треба з ними більше гратися"), адже так ваша дитина не зможе навчитися гнучкості, компромісів і здатності враховувати не тільки свої бажання, а й бажання інших.

Однак гра - це не тільки задоволення і радість, що само по собі дуже важливо. У грі дитина закріплює навички, якими нещодавно оволоділа, розвиває найважливіші сторони своєї психіки. Діти в грі відчують себе самостійними, за своїм бажанням спілкуються з однолітками, реалізують і поглиблюють свої знання та вміння.

Граючи, діти пізнають навколишній світ, вивчають кольори, форму, властивості матеріалу і простору, знайомляться з рослинами, тваринами, адаптуються до різноманіття людських відносин. У грі розкриваються такі можливості, які ще не реалізуються у повсякденному житті. Це схоже на погляд у майбутнє. У грі дитина буває сильнішою, добрішою, витривалішою, кмітливою, ніж у багатьох інших ситуаціях. Дитина повинна співвідносити свої бажання з бажаннями інших дітей, інакше вона просто не буде прийнята в гру. Гра розвиває комунікативні здібності, треба навчитися встановлювати з однолітками певні взаємовідносини. Беручи ту чи

іншу роль, малюк засвоює і необхідні для виконання цієї ролі норми поведінки, а не просто веде себе так, як захотілося в дану хвилину. Гра формує і пізнавальні здібності, і мову, і довільність поведінки. Як іноді буває важко малюку керувати собою, особливо своїми рухами. При цьому досить просто сказати незграбній дитині, що тепер вона буде зайчиком і повинна стрибати так, щоб її не почула лисиця, і всі її рухи стануть точними. Гра бурхливо розвиває уяву: зі стільців споруджується поїзд, з кубиків - гараж. Дитина постійно імпровізує в грі, намагається відтворити у грі те, що їй близько і цікаво (дії людей у побуті, трудові процеси, відносини людей один до одного, їх відпочинок, розваги). У цих іграх важлива тема, зміст, послідовність відображуваних подій (шофер веде машину, льотчик - літак, мама вчить доньку, а не навпаки). Такі ігри називаються творчими, сюжетно-рольовими іграми. Вони притаманні після 3-4-х років.

Гра для дошкільників – справжнє життя зі своїми радощами і прикрощами, переживаннями і досягненнями. Водночас вона для нього вільна діяльність, адже грає дитина без примусу, із задоволенням. Найперша цінність гри у тому, що в ній дитина легко засвоює те, на що в інших умовах довелося б докласти значних зусиль. Вільно, без натиску дорослих малюк засвоює у ній різноманітні знання, набуває вмінь, готується до життя. Якщо малюка просто попросити посидіти спокійно, це йому важко вдається. Варто ж йому запропонувати роль, скажімо, вартового, розвідника, і бажаний спокій на якийсь час забезпечений. Нажаль у деяких родинах можна почути: «Годі тобі гратися, іди займися чимось серйозним!», «Візьми краще книжку в руки, ніж возитися із солдатиками!», «Іди на вулицю гуляй, нічого тут байдикувати!». Так, самі того не підозрюючи, батьки випускають з-під свого впливу основну діяльність дошкільника, в якій він розвивається, найповніше виражає себе. Гра готує дитину до навчання і праці. Який малюк у грі, такий він буде і у праці. Тільки та гра хороша, в якій дитина активна, самостійно мислить, долає труднощі.

У дворі, в дитячому садку можна інколи побачити дитину, яка стоїть осторонь від гри. Це повинно занепокоїти батьків. Чому малюк не бавиться разом з усіма? Захворів, надто боязкий, чи просто не вміє гратися? Чому ж дитина, яка не вміє гратися, має тривожити нас? Відомо, що на кожному віковому щаблі дитинства закладаються якості, які матимуть дуже важливе значення для особистості в дорослому житті.

Найважливіша з них у дошкільному віці – уява. Сама гра – уявна ситуація. Ось малюк, бавлячись кубиком, пересуваючи його по столу, видає при цьому якісь звуки. Він машина. Гра підводить дошкільників до здатності діяти в плані уяви. Природно, що ті з них, які мають розвинену уяву, легше вчаться в школі, їм легше пізнавати навколишній світ, бо вони можуть уявити предмети і явища, недоступні безпосередньому сприйняттю.

Завдяки грі діти розвивають любов до знань. Спочатку вони самі керують процесом свого навчання. Це важливо для того, щоб не припиняти вчитися протягом усього життя. В ідеальному світі і діти, і дорослі мали б можливість вчитися, пізнаючи навколишній світ. Однак у реальності більшість знань вони отримують, слухаючи лекції й заучуючи їх зміст. Але це не розвиває в них навичок критичного мислення. «Занадто багато фактів і мало концептуалізації, занадто багато запам'ятовування й мало мислення» - так характеризують сучасну систему освіти психологи.

Діти, з яких намагалися виростити геніїв, у студентському віці страждають від недостатньо розвинених навичок вирішення проблем. Причиною цього психологи називають той факт, що в дитячому садку вихователі занадто багато уваги приділяли їх навчанню й занадто мало дозволяли гратися. Діти втрачали можливість через ігрову діяльність розвинути

наполегливість і завзятість - навички, які є надзвичайно важливими в процесі подальшого навчання й розвитку мозку.

Тому дитячі психологи сьогодні намагаються донести просту думку, яку вихователі й так добре знають: необхідно повернутися до витоків і дозволити маленьким дітям гратися. Це єдиний спосіб, який допоможе їм захопитися навчанням.

Поради батькам

I. Значення гри для загального розвитку дитини.

Шестирічний малюк пішов у школу. Він уважно слухає вчителя, виконує його вказівки, оволодіває знаннями, але психологічно ще залишається дитиною, яка любить гратися. Зміна провідної у дошкільному віці ігрової діяльності на навчальну відбувається не зразу, а поступово. Гра допомагає школяреві включатися у навчання, оволодівати складною «професією» учня. Вона впливає на розвиток пам'яті, мислення, уваги, сприяє процесу засвоєння знань, умінь і навичок, збагачує соціальний досвід дитини. Крім того, спільна гра з малюком має ще один важливий аспект: лише через спілкування з дитиною дорослий проникає в її душу, сприяє виникненню довіри і взаєморозуміння.

II. «Домашні» ігри.

Учені по-різному класифікують ігри: творчі та з правилами; сюжетно-рольові, дидактичні та ін. Ми поговоримо з вами про так звані «домашні» ігри. Ви можете гратися з дітьми тоді, коли відпочиваєте чи готуєте вечерю, йдете по вулиці або їдете в тролейбусі.

Наведемо деякі з них:

Яке слово довше?

- *Зараз ми з тобою будемо порівнювати слова. Я назву два слова, а ти визнач, яке з них довше. Запам'ятай: порівнювати треба самі слова, а не ті речі, які ними називаються.*

Хвіст – хвостик, черв'ячок – змія, кіт – кошеня, ніж – голка, річка – стрічка.

Знайди «зайве» слово

Дуб, сосна, бузок, ялина.

Капуста, слива, картопля, морква.

Що я задумала?

— *Я задумала якийсь предмет. Відгадай, що я задумала. Але для цього постав мені кілька запитань, які допоможуть тобі дізнатися про це.*

Хто більше скаже?

— *Позмагаймося, хто поставить більше запитань до одного і того ж предмета.*

Назви предмет

— *Назви п'ять предметів жовтого (або іншого) кольору; п'ять предметів з пластмаси; п'ять предметів, однакових за формою...*

III. Загальні правила ігор

1. Гра повинна приносити радість і дитині, й дорослому.
2. Зацікавте дитину, але не змушуйте її гратися, не викликайте перенасичення грою.
3. Усі завдання діти мають виконувати самостійно.
4. Завдання мусять бути посильними для дітей.
5. Більше хваліть малюка за успіхи.
6. Не стримуйте рухову активність дитини, створюйте в грі невимушену обстановку.
7. Влаштовуйте змагання на швидкість вирішення ігрових завдань.

